

„гдѣто не го сърби.“¹⁾ — Съ тия думи Славейковъ демонстрира вѣрата си въ висшата справеливостъ и непогрѣшимостъ на народа, „който много добръ проумява задачитѣ си“. Изобщо той съ еднакво увлѣчение идеализува и разбирането, и животътъ на народа. Подъ понятието *народъ* той разбира нѣщо цѣлостно, опрѣдѣлено, което въ своята съвокупностъ, притежава инстинктъ да налучква винаги сигурния и правъ пѣтъ, дори и като нѣма кой да му го посочи. Въ това си увлѣчение едва ли не е бивалъ понѣкога склоненъ да приписва на народа политическа зрѣлостъ. Въ тая рѣчь, макаръ и не съвсѣмъ ясно, Славейковъ изтъква и другъ единъ свой възгледъ: мнозинството всѣкога има право; възможно е отдѣлната личностъ да се надигне надъ дадена ограничена срѣда и да изказва мнѣния по-здрави и по-цѣнни отъ мнѣнията на срѣдата, но, прибавя Славейковъ, „въ широкъ размѣръ това прѣимушество пада“. Разбира се тоя възгледъ съвсѣмъ не схожда съ възгледа на Ибсеновия докторъ Щокманъ,²⁾ макаръ и той да е сжщо тъй искренъ приятелъ на народа.

А струва ми се, крайното въ Славейковитѣ демократически възгледи се състои въ разчитането и облѣгането на *непробудени* още жизнени сили у масата. Наставали сж моменти, когато Славейковъ е схващалъ неразумността на своята прѣкалена

¹⁾ Протоколи на учрѣдителното народно събрание. Издание на Хр. Г. Дановъ, 1879. стр. 256

²⁾ Мнозинството нѣма никога правото на своя страна («Народенъ врагъ», актъ IV).